

TAULA D'EMERGÈNCIA CLIMÀTICA

Informe de la sessió del 3 d'octubre de 2019

ÀMBIT: MOLT MÉS VERD

Referents: **Frederic Ximeno**, gerent de Medi Ambient i Serveis Urbans

Margarita Parés, cap del Programa de Biodiversitat de la Direcció d'Espais Verds i Biodiversitat

Continguts de la presentació del i de la referent

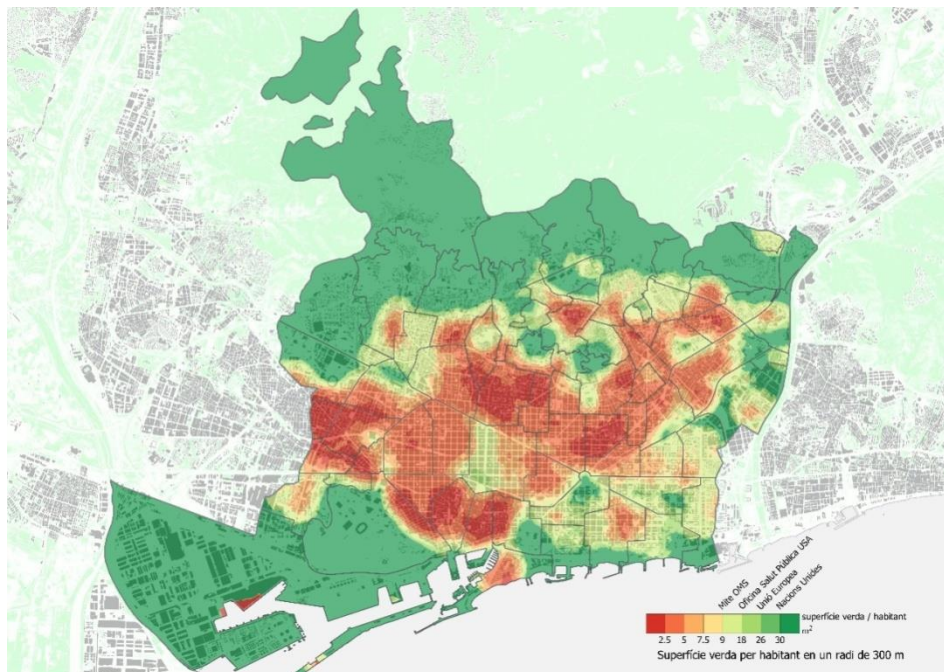
MOLT MÉS VERD SITUACIÓ ACTUAL

La infraestructura verda en un entorn urbà és l'estructura de suport per a la biodiversitat. El verd urbà contribueix a apropar la natura a la ciutadania i la proveeix de diversos serveis socioambientals com la regulació tèrmica, la regulació del cicle de l'aigua, i la retenció de contaminants, entre d'altres.

Conscient de la importància del verd i de la necessitat de definir una estratègia per impulsar la seva conservació i millora, la ciutat de Barcelona es va dotar l'any 2013 del Pla del verd i de la biodiversitat 2020. L'objectiu d'aquest Pla és planificar a llarg termini una infraestructura verda capaç de:

- Conservar i millorar el patrimoni natural de la ciutat, i evitar la pèrdua d'espècies i hàbitats
- Assolir la màxima dotació de superfície verda i la seva connectivitat
- Obtenir els màxims serveis socioambientals del verd i de la biodiversitat
- Avançar en el valor que la societat assigna al verd i a la biodiversitat
- Fer la ciutat més resilient davant dels reptes emergents, com el canvi climàtic

Cobertura verda per habitant en un radi de 300 m (2017). Font: NDVI - Barcelona Regional

Tal i com es pot veure al mapa anterior, la distribució del verd a la ciutat és desigual, amb una manca destacada als barris situats a la zona central de Barcelona, amb una trama urbana densa.

Els barris de muntanya més propers a Collserola, o els que envolten Montjuïc o els Tres Turons tenen més verd per habitant que barris com Gràcia, Ciutat Vella, Sants i algunes zones de l'Eixample que són els que tenen menys superfície verda per habitant.

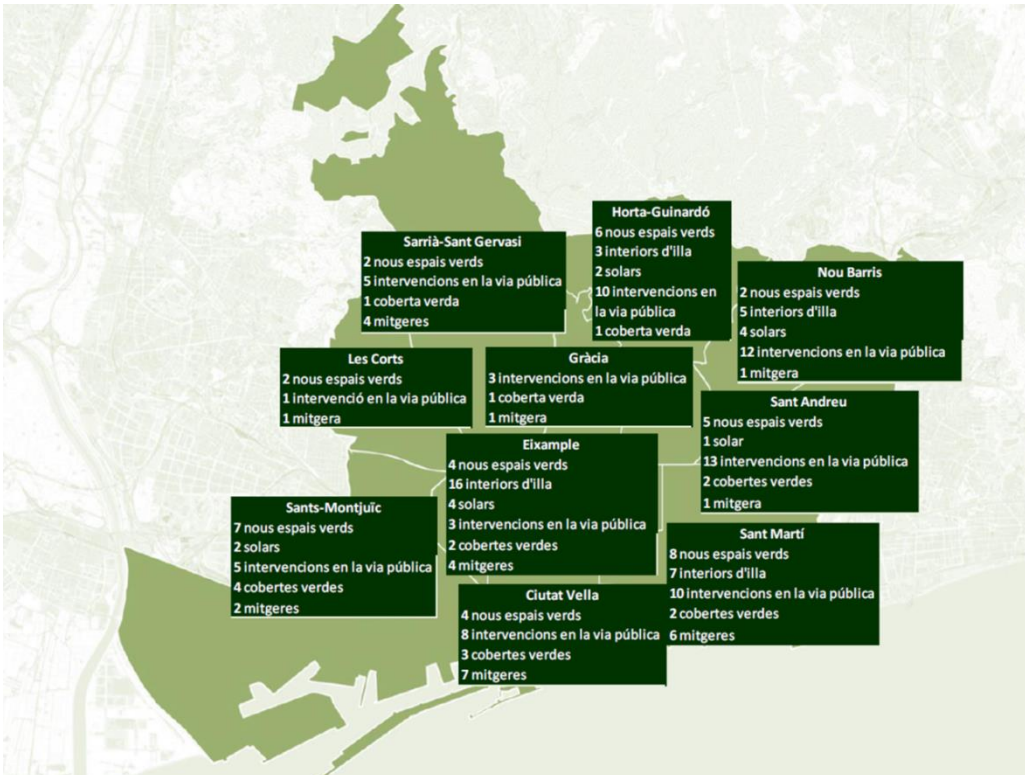
Amb la mesura de govern Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana, 2017, Barcelona vol aconseguir incrementar el seu verd urbà en 1,6 km², és a dir, 1 m² més per a cada habitant actual en l'horitzó de l'any 2030, amb l'objectiu de generar una millor adaptació de la ciutat als possibles efectes del canvi climàtic. El Programa també contempla la millora i naturalització del verd existent, la coresponsabilitat en la cura de la natura urbana, i la planificació i seguiment de la infraestructura verda urbana.

RESUM DE L'INCREMENT DE VERD (ha)	FET 2015-2016	FET 2017- 2018	FET I EN CURS 2019	TOTAL
Acció 1.1 Creació d'espais verds	7,46	4,7	12,3	24,46
Acció 1.2 Recuperar interiors d'illa	1,18	2,4	0,32	3,9
Acció 1.3 Enjardinar solars buits temporalment	1,59	0,08	1,6	3,27
Acció 1.4 Intervencions via pública	3,28	2,62	2,34	8,24
Acció 1.5 Enverdir cobertes	-	0,16	0,93	1,1
Acció 1.6 Enverdir murs i mitgeres	0,06	-	0,52	0,58
TOTAL	13,57	9,96	18,01	41,54

Notes: La creació d'espais verds inclou remodelacions en espais verds existents. Les intervencions a la via pública inclouen la plantació d'arbres

Destaquem:

- *Parc Canòpia*
- *Superilla de Sant Antoni*
- *Jardins de la Rambla de Sants*
- *Casernes de Sant Andreu*
- *Plaça Dolors Piera*
- *Urbanització Cristòbal de Moura*
- *Jardins del Dr. Pla i Armengol*
- *Arranjament Avda. Diagonal*
- *Projecte d'ordenació de l'espai públic al Rec Comtal*
- *Avda. Can Marçet*
- *10 Cobertes verdes del concurs "Qui té una coberta té un tresor"*

Mapa d'actuacions fetes i en curs en el període 2015-2019, per districtes.

Pel que fa les mesures de naturalització, durant el mateix període (2015-2019), podem destacar:

- Actuacions de naturalització en 22 espais verds (3,7ha): sembra de prats florits, tanques vegetals mixtes, plantació de fruiters, eliminació de plantes invasores, creació d'espais d'interès per a la biodiversitat, adaptació de la vegetació del litoral...
- Eliminació de l'ús de l'herbicida glifosat en la gestió pública
- Més de 1.300 escocells sembrats
- Identificació de més de 50 espècies de flora espontània en escocells, amb valor per a la fauna
- Instal·lació de més de 200 estructures per afavorir la fauna (hotels d'insectes, caixes niu per a ocells, torres niu per a ratpenats, biotrons, piràmides de fusta, fangars per a orenetes, espirals d'aromàtiques...)
- 8 parcs amb basses ornamentals naturalitzades amb 82 vasos naturalitzats
- 33 espais amb SUDS (sistemes urbans de drenatge sostenible)
- Disminució del volum de poda d'arbres i arbusts
- Millora del coneixement de les poblacions barcelonines de papallones, ratpenats, amfibis, orquídiades, odonats i aus nidificants

L'increment dels espais verds en una ciutat densa, compacta i consolidada com Barcelona és un repte complex d'assolir i alhora una necessitat. Per aquesta raó, **la declaració d'emergència climàtica ens ha de permetre accelerar els projectes on l'augment de vegetació sigui un dels pilars estructurants i sobretot potenciar aquells projectes que permetin augmentar els espais verds en les zones de la ciutat on hi ha un major dèficit.**

Els efectes ja constatats del canvi climàtic i de les projeccions que plantegen canvis importants en el règim pluviomètric i de temperatures a la zona mediterrània fan necessari adaptar al màxim possible l'arbrat de Barcelona. El Pla director de l'arbrat 2017-2037 es fixa com a repte augmentar un 5% la cobertura arbrada a la ciutat, assolint el 30% de la superfície urbana coberta per arbrat, garantir que un 40% de les espècies siguin adaptades al canvi climàtic i que cap espècie superi el 15% del total de la població.

Incrementar la superfície verda de Barcelona mitjançant l'enjardinament de cobertes, terrats i patis, existents o de nova construcció, és una estratègia característica d'una ciutat compacta, amb poc verd a la trama urbana. Aquests espais ofereixen possibilitats ja que poden actuar a favor de la qualitat ambiental i social: regulen el clima urbà i de l'edifici, redueixen la contaminació atmosfèrica, acullen una flora i una fauna valuoses, milloren el paisatge, retenen aigua i esdevenen espais eficaços de socialització a l'aire lliure on es poden dur a terme activitats diverses de lleure o de producció agrícola o energètica.

Per poder avaluar l'increment de verd és necessari l'anàlisi i el seguiment de l'evolució de les variables que hi intervenen. El més adient és treballar amb una combinació de criteris. Per això, és important emprar indicadors relacionats amb l'adaptació al canvi climàtic, salut, biodiversitat, gestió de l'aigua, accessibilitat, beneficis econòmics, etc. que permetin valorar l'efectivitat de la implantació del verd a la ciutat de Barcelona. Per exemple quantitat de verd, quantitat de verd per habitant, quantitat de verd/distància, qualitat d'aquest verd, grau de complexitat del verd, potencialitat de prestació de serveis socioambientals, entre d'altres.

Dades rellevants:

- Superfície de verd per habitant: 17,59 m²/hab. (2018)
- Superfície de verd total: 28,34 km²(2018)

REPTES MÉS RELLEVANTS

- Posar més verd en una ciutat ja construïda i amb manca d'espai
- Aconseguir l'equitat de la distribució del verd a la ciutat
- En l'actual context de canvi global, evitar la pèrdua de biodiversitat.
- L'aparició d'algunes espècies plaga beneficiades pel canvi climàtic

I QUÈ EN DIU EL PLA CLIMA?

El pla Clima estableix com a un dels objectius estratègics pel 2030, **aconseguir 1,6 km² més de verd**, augmentar un 5% la cobertura arbòria (2037), passar del 30 al 40% d'espècies d'arbrat adaptades, arribar als 34.100 m² de cobertes, murs i façanes verdes, executar 100 cobertes o façanes productives emblemàtiques en edificis municipals i construir 10 jardins efímers per any, un per districte.

ACTUACIONS CLAU

- Incrementar el verd, prioritant els llocs amb més dèficit*1
- Planificar la infraestructura verda potenciant la connectivitat i maximitzant els serveis socioambientals
- Cobertes verdes
- Un verd privat protegit com a part de la infraestructura verda

*140 noves hectàrees: *Programa Superilles, augmentar la cobertura arbòria, transformació de l'Avda. Meridiana fins a Fabra i Puig, reurbanització dels entorns de la Sagrada Família, transformació de la Rambla del Carmel, desenvolupament del projecte del Parc dels Tres Turons, impuls del Pla especial de protecció del Medi natural de Collserola, finalització del parc de la Canòpia, etcètera*

CORRESPONSABILITAT – QUÈ DEMANEM A TERCERS

- Augmentar el pressupost pel Parc Natural de Collserola i garantir la connectivitat ecològica (Generalitat, DIBA, AMB, operadors infraestructures)
- Renaturalitzar determinades vores del Besòs (AMB)
- Augmentar el verd al polígon de la Zona Franca (Consorti Zona Franca)
- Augmentar el verd en l'àmbit portuari (Port de Barcelona)
- Augmentar el verd a les Rondes
- Cessió de zones verdes que siguin d'altres administracions

APORTACIONS A LA SESSIÓ DEL 3 D'OCTUBRE

REPTES MÉS RELLEVANTS REVISATS

- Posar més verd en una ciutat ja construïda i amb manca d'espai
- Aconseguir l'equitat de la distribució del verd a la ciutat
- En l'actual context de canvi global, evitar la pèrdua de biodiversitat.
- L'aparició d'algunes espècies plaga beneficiades pel canvi climàtic

ACTUACIONS CLAU REVISADES

1) Incrementar el verd, prioritzant els llocs amb més dèficit

COM/QUI:

- Impulsar **mesures contundents per substituir o transformar carrils de cotxes en espais verds**. Es demana més **contundència en posar verd i treure espai per cotxes i motos** allà on sigui possible.
- **Emprar les eines de l'urbanisme per incrementar el verd**. Es destaca que el verd és tant important per a la qualitat de vida urbana com els equipaments públics, i que per això cal emprar l'urbanisme. Utilitzar l'urbanisme implica dedicar esforços econòmics. En aquest sentit es proposa comprar solars per fer parcs públics.
- **Reurbanitzar prioritzant el verd. Es proposa “despavimentar” més** i es menciona que actualment s'estan pavimentant carrers de forma “dura” (p.ex. al costat del parc de les Glòries) i caldria modificar-ho.
- **Enverdir i millorar el verd existent allà on sigui possible: Cal enverdir les places dures**, per exemple a l'Estació de Sants o a l'àmbit del Fòrum. Es proposa fer **carrils bus separats amb línies d'arbres**. Es proposa generalitzar els **escocells correguts** allà on sigui possible.
- **Afavorir una licitació d'obres que prioritzi el verd**, que obligui a incloure un percentatge important de verd. I cal fer-ne un seguiment exhaustiu.
- **Incrementar el verd als patis i espais disponibles dels centres educatius**. Aprofitar els patis dels centres escolars per posar-hi (més) verd. S'ha de pensar bé quin tipus de verd i com es pot fer el seu manteniment. Implicar altres col·lectius del territori.
- **Incrementar el verd a les superilles i també fora d'elles**, així com el seu **ús ciutadà i la implicació dels veïns i veïnes en la seva cura**. Cal incrementar els horts urbans i el seu ús com a espai compartit a tots els barris.
- **Impulsar la formació per cuidar i gestionar el nou verd a escoles, entitats i altres organitzacions**. Cal donar suport a les escoles i entitats perquè sàpiguen cuidar el verd, gestionar bé els recursos hídrics, etc. Cal proveir de llistats específics de plantes/flora a fer servir per evitar invasores i altra flora no idònia.
- **Posar en valor i potenciar l'educació ambiental dirigida a tota la ciutadania, també a les escoles**, en l'àmbit del verd i en tots els altres que s'hi relacionen. Cal educar la ciutadania en el nou verd que volem, més naturalitzat. Menys ornamental i més funcional/estructural. És imprescindible informar més a la ciutadania dels beneficis del verd (també a nivell econòmic).

2) Impulsar les cobertes verdes a la ciutat

COM/QUI:

- **Normalitzar la presència de cobertes verdes. Construir-ne més**, especialment calen més exemples en edificis públics. Estudiar i abordar els factors que obstaculitzen la proliferació de les cobertes. **Millorar la coordinació** entre ens i agents clau de l'Ajuntament (IMPU, Patronat Municipal de l'Habitatge, altres)
- **Impulsar un nou concurs de cobertes verdes.**
- **Elaborar i aprovar normativa** específica per impulsar cobertes verdes. Pel que fa a edificis municipals s'hi està treballant per incorporar-ho a la Instrucció d'obres. Es proposa anar més ella i també fer una normativa per altres edificis.
- **Crear un espai centralitzat d'informació i consulta** per a tècnics i usuaris **en un lloc cèntric** (que inclogui assessoria pels tràmits administratius).
- **Establir una línia de finançament específica de cobertes verdes.** Ja hi ha una línia oberta de cofinançament, però les barreres són també altres com el manteniment, posar d'acord una comunitat de propietaris sencera, etc.
- **Establir bonificacions a l'IBI** per a qui tingui una coberta.
- **Millorar el manteniment de les cobertes verdes.** Formar Parcs i Jardins perquè pugui fer bé un bon manteniment de cobertes (establir una unitat específica especialitzada) o que ho faci algú altre.

3) Valoritzar i protegir el verd privat com a part de la infraestructura verda

COM/QUI:

- **Evitar la pèrdua de verd privat.** Alguns veïns que tenen patis i jardins estan substituint el verd actual per gespa artificial. Cal revertir-ho i protegir el verd.
 - Cal formar a la ciutadania per incrementar el verd i per seleccionar les espècies idònies.
 - Les recomanacions que ja es fan al Parc de Collserola s'han de fer extensives a tota la ciutadania de Barcelona.
- **Aprovar una ordenança de protecció del verd privat.** Es proposa que l'Ajuntament es doti de regulació ("Ordenança del verd") que protegeixi el verd i l'incrementi.

4) Planificar la infraestructura verda potenciant la connectivitat i maximitzant els serveis socioambientals

COM/QUI:

- **Impulsar una infraestructura verda que maximitzi els serveis socio-ambientals.** Cal apostar per un verd eficient, captador de GEH i resiliència al canvi climàtic. Cal triar bé quines espècies es planten i quines cal eliminar/substituir. Cal matisar bé què és vol dir per equitat en verd. Cal definir bé què s'entén per equitat, vincular-ho a un concepte més ampli de sostenibilitat. En emergència cal parlar d'un verd útil i captador de GEH.
- **Incrementar la implicació de totes les administracions al Consorci del Parc Natural de Collserola:**

Es reclama una major implicació (i aportació econòmica) de l'Ajuntament i de totes les administracions en la conservació i l'ús públic del Parc..

Es destaca que és imprescindible pensar la ciutat en una escala més àmplia. El canvi climàtic ja està afectant els hàbitats de Collserola i això s'incrementarà. Els efectes del canvi global són múltiples. – S'esmenta que Collserola és un parc natural amenaçat i es demana que se'n destaquï el seu rol clau com a infraestructura verda i per la supervivència de la ciutat. També es fa esment al problema de la massificació, p. ex. el Passeig de les Aigües té més de 2 milions de visites anuals i el conjunt del Parc en té més de 5.

- Barcelona ja ha fet un document "El parc que volem" que es compartirà.

- El Pla Especial ja esmenta alguns reptes del Parc. Cal dotar-lo de molts més recursos. Les modificacions de l'espai públic (espai funcional de Barcelona) han de tenir en compte el PEPNAT.

MÉS APORTACIONS

- Es demana que hi hagi **més indicadors que expressin el grau de naturalització/biodiversitat local**. També demanen més indicadors socials i ambientals vinculats al verd.
- S'informa que actualment hi ha molta informació sobre el seguiment d'algunes espècies i també es fa esment a l'Atlas de biodiversitat. Es comenta que s'està treballant en un estudi de Bioseguiment amb líquens epífits de l'avaluació de la qualitat de l'aire.
- Es demana que **els jardins efímers no computin** en el sumatori d'increment de superfície verda
- Es ressalta la importància de seguir **impulsant la renaturalització de basses**.

Aportacions sobre el funcionament de les sessions de la Taula d'Emergència Climàtica i altres òrgans de participació:

- Es demana un **llistat dels participants a la Taula per l'Emergència Climàtica**.
- Es demana que hi hagi **més transparència en com es fa un retorn dels espais de participació** /Taula d'Emergència Climàtica i altres (com es prioritzen els temes, etc).
- Es demana que es **vinculi actuacions amb pressupost disponible** als processos participatius.
- F. Ximeno aclareix que es farà un retorn de cada sessió als participants i on-line. Es farà abans de tancar la Declaració, i les entitats podran donar suport a la Declaració o no. També s'explicita que s'haurà de fer un seguiment de la implantació de les mesures.

Aportacions per altres àmbits:

- **Es demana radicalitat, anar a l'arrel**, en les mesures que es prioritzin a la Declaració.
- **Establir la gratuïtat del transport públic** a tota la ciutat.